1833. No. 97.

LEEUWARDER COURANT.

DINGSDAG den 3 DECEMBER.

De Staatsraad, Gouverneur van Vriesland, brengt bij deze ter kennis van de belanghebbenden, dat de Loten der 160ste Koninklijke Nederlandsche Loterij, gedurende de *tweede* week der trekking van de vijfde of laatste klasse, beginnende op Maandag den 2 December 1833, door de Collecteurs, Splitters en Debitanten, tot geene hoogere prijzen, het opgeld daaronder begrepen, zullen worden uitgegeven, dan tot de navolgende, te weten:

Bij Verkoop.		Bij Verhuring.	
Geheele Loten	*f* 76 : 00	Geheele Loten	*f* 30 : 00
Halve	„ 38 : 00	Halve	„ 15 : 00
Vijfde	„ 15 : 20	Vijfde	„ 6 : 00
Tiende	„ 7 : 60	Tiende	„ 3 : 00
Twintigste	„ 3 : 80	Twintigste	„ 1 : 50

Leeuwarden,
den 30 November 1833.

De Staatsraad, Gouverneur,
VAN ZUIJLEN VAN NIJEVELT.

PRUISSEN.

BERLIJN, *den 24 November.* In de Koningsberger courant van den 20sten leest men nadere bijzonderheden betrekkelijk de inscheping der Poolsche uitgewekenen uit Pruissen naar Noord-Amerika. De beide eerste, daartoe bestemde schepen, de *Union* en *Marianne* hebben reeds den 15 dezer, te Neufahrwasser bij Dantzig de bestemde manschap ingenomen. Behalve deze beide vaartuigen is vervolgens nog een derde schip, de *Elisabeth*, tot hetzelfde oogmerk uitgerust geworden. Op hetzelve worden bij voorkeur de Poolsche officieren, als ook de onder-officieren en soldaten, die tot den beschaafden stand behoord hebben, ingescheept; op dit schip is insgelijk een Pruissische militaire opper-dokter met de noodige geneesmiddelen geplaatst. Het gezamenlijk getal der op deze drie vaartuigen ingescheepte uitgewekenen bedraagt 605 personen, waaronder drie vrouwen en drie kinderen. De meesten derzelve (zegt de Koningsberger courant) zich uit eigene middelen geen genoegzaam linnen en andere kleedingstukken hebbende kunnen verschaffen, was daarin nog voor het vertrek voorzien geworden, en met name had men zorg gedragen om ieder eenen goeden en warmen mantel mede te geven. De commanderende generaal van het eerste legerkorps, luit.-generaal *van Natzmer*, door Z. M. met het opperbestuur der inscheping belast, had zich in persoon naar Dantzig begeven, om zich te overtuigen, dat bij de inrigting der vaartuigen, gelijk ook in het algemeen bij de uitvoering van den geheelen maatregel, de welwillende oogmerken van Z. M. den Koning geheel en ten volle nagekomen werden. Ofschoon nu aan elk uitgewekene afzonderlijk reeds vroeger afgevraagd geworden was, en hij ook reeds zijne verklaring gegeven had, dat hij vrijwillig het besluit nam, om naar de Vereenigde Staten van Noord-Amerika te vertrekken, zoo had echter de gemelde generaal, ten einde alle in het duister sluipende lasteringen te keer te gaan, zich genoopt gevonden het koninklijk opperlands-gerigt te Marienwerder om de benoeming van eenen afgevaardigde te verzoeken, die, gemeenschappelijk met eenen militairen auditeur, met bijstand van eenen beëedigden tolk en in tegenwoordigheid van den te Dantzig aanwezenden consulairen agent van Noord-Amerika, de gezamenlijke uitgewekenen nogmaals protocollair betrekkelijk het vrijwillige van hun besluit ondervroeg, en de verklaringen deswege door ieder hunner onderteekenen liet, zoo dat ten opzigte hiervan ook niet de geringste twijfel meer kan overblijven. De inrigting der schepen, de deugdelijkheid derzelve tot de reis, welke zij ondernemen moeten, en derzelver voor meer dan vier maanden berekende proviandering, mag overigens, volgens het oordeel der tot onderzoek dezer punten benoemde commissie uitmuntend en voorbeeldig genoemd worden, en voorzeker zouden zeer weinig bijzondere personen, die deze reis op eigene kosten ondernemen mogten, zich beroemen kunnen, zoo goed voor hun gemak en onderhoud gezorgd te hebben. Doch daarentegen was ook treffend en voor elk Pruissisch hart verheugend en verheffend de eenstemmige en luide erkentenis, welke al deze uitgewekenen onzen monarch voor de van hem ontvangene blijken zijner genade en goedheid toebragten, en nog in de booten, welke hen naar de ter reede liggende vaartuigen over voerden, deden zij, in gevoel hunner innige dankbaarheid een driewerf herhaald hurrah! ter eere Zr. M. weergalmen.

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, *den 26 November.* Berigten uit Petersburg melden, dat sedert de terugkomst des Keizers uit Duitschland de generaals *Tschernitscheff* en *Neidhard* menigvuldige conferencien met denzelven hebben, dat in het departement van oorlog onophoudelijk gearbeid wordt, en dat men wederom het uitschrijven van eene nieuwe recrutering en eene versterking der troepen in Bessarabie en Polen verwacht. Vaster dan immer scheen het besluit genomen te zijn, om aan den revolutiegeest niets verders in te ruimen. De aanstaande komst van eenen Turkschen gezant, bestemd om te Petersburg te resideren, wordt als een blijk van dankbaarheid beschouwd en tevens als een bewijs dat de Porte zich gedurig sterker aan het verbond met Rusland vasthecht.

Uit Presburg wordt van den 17den geschreven, dat binnen kort van den rijksdag 25,000 recruten verlangd zullen worden; tevens zou men bewilligen in de vereeniging van Dalmatie met Hongarije.

Te Munchen is een' brief uit Nauplia van den 30 October ontvangen, in welken gemeld wordt, dat het Grieksche ministerie geheel en al veranderd is. *Tricupis*, *Psyllas* en *Praides* hebben hun afscheid. President van den raad en minister van binnenlandsche zaken is *Kolettis*, finantie *Theocharis*, onderwijs en kerkzaken *Schinas*; *Maurocordatos* is overgegaan tot de buitenlandsche zaken; *van Schmalz* blijft provisioneel minister van oorlog, en men denkt dat *Sutzos* tot de justitie benoemd is.

De Perzische Prins *Abbas Mirza* heeft, volgens berigten uit Calcutta van den 4 Junij, met zijne bende, die door Russische officieren aangevoerd werden, een aanval op Surcha gewaagd en na een gevecht van drie dagen die stad benevens Mamunabad ingenomen. De Prins van Schiras had zijnen broeder *Abbas Mirza* den oorlog verklaard; doch deze had zich meester gemaakt van de belangrijke stad Bassora en zou gedreigd hebben zich in de armen van Rusland te werpen, zoo Engeland hem niet ondersteunde bij gelegenheid van het overlijden van den ouden Schah.

ENGELAND.

LONDEN, *den 26 November.* De groote schade die voor de walvischvangst en den handel voortvloeit uit den langen tijd, welke er verloopt, alvorens de walvisch sterft, na getroffen te zijn, heeft aanleiding gegeven, dat men te Sydney tot het besluit gekomen is, om proeven te nemen met de nieuwe uitvinding om de spiesen in Berlijnsch zuur te doopen, of om eene holte in den harpoen te doen vervaardigen, in welke eene zekere hoeveelheid van dat zuur wordt gegoten, hetwelk men alsdan in de wond van het dier wil doen indringen door de opening van een klepje, hetwelk zoo men onderstelt, eenen spoedigen dood ten gevolge moet hebben, zonder de bestanddeelen van den visch te beschadigen. Het schip *Betsey*, kapt. *Petrie*, hetwelk gereed is, om eenen aanvang te maken met de bedoelde proefneming, is van al het noodige voorzien, en zal de eerste zijn om dezelve te bewerkstelligen, terwijl indien deze proeve gelukt, men zulks kan beschouwen als van het grootste gewigt voor de walvischvangst te zijn.

FRANKRIJK.

PARIJS, *den 25 November.* De groote berigten zijn heden dat de troepen der Koningin van Spanje binnen Vittoria zouden wezen, en de generaal *Saarsfield* in het kommando over het leger door den generaal *Quesada* vervangen zou zijn.

In hoe verre beide deze berigten als boven allen twijfel verheven te beschouwen zijn, moge ieder onzer lezers voor zich zelven opmaken, uit de vergelijking der onderscheidene onderstaande artikelen die dezelve vermelden.

In den *Moniteur* leest men:

„ Eene depêche door de telegraaf van Baijonne naar Bordeaux en van laatstgemelde stad met den post naar Parijs overgemaakt, behelst het volgende:

„ Baijonne, 21 *November.*

Men verzekert dat de troepen der Koningin den 19den des avonds Vittoria binnen getrokken zijn."

De *Indicateur de Bordeaux* zegt: „ Heden morgen, den 22sten vernemen wij door onze buitengewone correspondentie, dat de Carlisten te Vittoria over hoop geworpen zijn geworden en dat de troepen der Koningin den 19den des avonds die stad zijn binnen getrokken,"

Het *Mémorial* geeft hetzelfde berigt en voegt er bij dat hetzelve stellig is.

Het Beurs-Bulletin is verre van eene zoo bepaalde verzekering te durven geven, het luidt aldus: „ Men zeide dat don *Carlos* eene junta had ingesteld en zich ministers had verkozen; derzelver namen noemde men evenwel evenmin als de plaats en dagteekening der ordonnantien. Van den anderen kant zeide men dat de Koningin Regentes zich aan een vermogend huis te Parijs had gerigt, met aanzoek tot eene leening van 25 millioen die tegen 3 percent zou worden uitgegeven en waarvan de voorwaarden op verschillende wijzen werden opgegeven. Het binnenrukken van *Saarsfield* in Vittoria is van weinig invloed geweest op de Spaansche fondsen, om dat men er nog geen volkomen geloof aan hechtte."

Onze bijzondere correspondentie gewaagt aldus van de gemelde berigten:

„ De heden langs buitengewonen weg ontvangen Spaansche berigten, bevestigen, op eene nagenoeg stellige wijze, het gerucht van het binnenrukken van den generaal *Saarsfield* binnen Vittoria. Dit berigt is bij de autoriteiten van Baijonne en van Bordeaux als officieel ontvangen; maar sommige brieven beweren evenwel, dat het voordeel op den pastoor *Merino* bevochten en het bezit nemen van Vittoria, niet gebeurd zijn onder de bevelen van den generaal *Saarsfield*, maar dat de troepen bij deze beide gelegenheden gekommandeerd zijn geweest door den generaal *Quesada*. Wat *Saarsfield* betreft, zijne eindelooze werkeloosheid hem, zoo hij het leger als bij zijn gouvernement, verdacht gemaakt hebbende, zoo zou hij zich genoodzaakt hebben gezien zijne demissie te nemen, en zou hij in zijn kommandement vervangen zijn geworden door den generaal *Quesada*, die zich oogenblikkelijk gereed gemaakt zou hebben, om tegen de rebellen op te rukken. *Saarsfield* zou vertrokken zijn naar Madrid, waar hij geroepen was, om zich wegens zijn gedrag te verantwoorden.

„ Men zegt dat het ministerie heden morgen nieuwe depêches ontvangen heeft, die het bovenstaande ten volle bevestigen. Het binnenrukken der constitutionele troepen binnen Vittoria, had niet weinig verslagenheid onder de Carlistische bende te weeg gebragt en *El Pastor* (*Jauregui*), onderrigt van hun aanrukken op die stad, zou zelf eenen uitval gedaan hebben uit St. Sebastiaan, om de operatie van *Quesada*, of van *Saarsfield*, te ondersteunen en den pastoor *Merino* te omsingelen.

„ Uit Madrid zelf heeft men geene latere berigten, dan van den 13den. Men sloeg er algemeen geloof aan de terugroeping van *Saarsfield* tegen wien de openbare meening zich openlijk verklaarde. Men zeide dat Koningin *Christina* het portefeuille van finantien, ter vervanging van den heer *Martinez* aan den heer *Aguado* had laten aanbieden; is dit gerucht waar, zoo gelooft men niet dat de Spaansche bankier dien voorslag, in den ellendigen toestand waarin de Spaansche finantien zich bevinden, zal aannemen, hoezeer ook de Koningin er belang bij moge hebben om den heer *Aguado* aan het hoofd van het departement van finantien te brengen, als een middel om het krediet van Spanje te doen herleven, en de leening welke zij wenscht te sluiten, te doen gelukken.

De slotsom is dat de Spaansche berigten heden gunstiger zijn, dan zij sedert lang geweest zijn. Blijven de troepen der Koningin hun overwigt op de insurgenten behouden, zoo zullen de laatstgemelde zich weldra tot in hunne laatste verschansingen terug gedrongen zien en zal de Spaansche Koningin de hulp van Frankrijk niet meer behoeven."

De *Temps* is nog verre van de telegrafische berigten als officieel te beschouwen en vergenoegt zich met te zeggen: dat alles gelooven doet, dat *Saarsfield* Vittoria binnen getrokken is, en dat dit voordeel de Fransche interventie minder waarschijnlijk maakt.

In de *Gazette de France* leest men:

„ Alle voorbijgangers, die door de straat *Laffitte* kwamen, bleven gisteren ochtend voor het hotel *Laffitte* staan, om de daar aangeplakte geschriften te lezen, volgens welke dit hoofdkwartier der jongste omwenteling tot afbraak zal worden verkocht. Op het gelaat van allen die daar stil hielden, was een smartelijk gevoel te lezen. In de volksdrommen verhaalde men elkander, dat de nieuwe vervolgingen, waardoor de heer *Laffitte* gedwongen wordt, om zich van zijne vaste goederen te ontdoen, ook het doel hebben, om hem zijne bevoegdheid tot het lidmaatschap der kamer te benemen, en dus te beletten, om van het spreekgestoelte eene uitbreiding der staatkundige regten voor de Franschen, die thans daarvan verstoken zijn, te vorderen. Ten vier ure des namiddags deed zich voor den nieuwen aanbouw dien Koning *Lodewijk Philips* aan het paleis der Tuillerien doet bewerkstelligen, eene vrolijke militaire muzijk hooren. Ten zeven ure des avonds stroomde het publiek naar den schouwburg, om *Bertrand* en *Baton* (een geestig blijspel van *Scribe*, waarin het staatkundige woelen der Franschen bespot wordt) te zien spelen."

Van den 26sten. Het voordeel, door *Saarsfield* den 14 dezer op de insurgenten bij Belorado behaald, moet van meer belang geweest zijn dan men zich hier had durven voorstellen, en het korps van *Saarsfield*, hetzij dan onder bevel van dien generaal, of onder aanvoering van den generaal *Quesada*, die volgens sommige berigten aan *Saarsfield* tot opvolger zou gegeven zijn, in staat hebben gesteld om deszelfs operatien met nadruk tegen de Baskische provincien voort te zetten; althans gisteren werd, in het meest begunstigde ministeriële blad, *le Journal de Paris*, het navolgend uit Bayonne van den 21 dezer gedagteekend, en per telegraaf naar Bordeaux en van daar per courier naar Parijs overgebragt berigt, medegedeeld: „ Men verzekert, dat de troepen der Koningin, in den avand van den 19 dezer, Vittoria zijn binnen getrokken."

Bovendien wordt verzekerd, dat de tijding te Bayonne zou zijn ontvangen uit St. Sebastiaan, en dat in St. Sebastiaan zelve, volgens zeer late berigten uit die plaats, daarvan nog niets zou bekend gemaakt zijn. Ook spreekt men nu wederom van een voordeel, door den generaal *Wall*, onder *Saarsfield* staande, in de nabijheid van Burgos op zekeren *Saint Jose Villalobos* bij Cerberas d'Aquila behaald, en waarbij genoemde generaal *Wall*, aan het hoofd van eenige kavalerie, de insurgenten overvallen zou hebben, terwijl zij buiten de wapenen, en dus buiten staat waren om geregelden tegenstand te bieden; genoemd insurgenten-korps, dat 3000 man sterk was geweest, zou dan ook bij die gelegenheid geheel zijn verstrooid geworden.

Dit nieuw verhaal doet twijfelen of, bij zooveel verwarring en onzekerheid als dezer dagen in de berigten omtrent de gebeurtenissen in Spanje heerscht, ook van dit gevecht de zoogenaamde overwinning op *Merino* zou kunnen gemaakt zijn; en deze twijfel verkrijgt eenige waarschijnlijkheid door het berigt, in een onzer zuidelijke bladen voorkomende, volgens hetwelk *Merino* op den 16 dezer, en dus twee dagen na dat hij zou moeten geslagen zijn, eene proclamatie aan de ingezetenen van Burgos had uitgevaardigd, hen daarbij aansporende om zich voor don *Carlos* te verklaren, de soldaten der bezetting voor die partij te winnen, en dus hunne stad in zijne handen te leveren; met verdere waarschuwing om, indien hun dit niet gelukken mogt, hunne stad te verlaten, ten einde zich voor de rampen te behoeden, welke het gevolg zouden zijn van den aanval, welken hij eerstdaags op Burgos meende te ondernemen.

Hoedanig het echter met de zaak zij, zeker schijnt het, dat er in de laatste dagen ernstig van den kant der troepen van de Koningin in Spanje gehandeld zij, en zelfs door hen voordeelen moeten behaald zijn; want onder de insurgenten in de provincien van Biscaye is veel beweging en veel onrust bespeurd, terwijl ook onderscheidene vroeger door hen bezette plaatsen, zoo als Irun en Tolosa, werkelijk door hen ontruimd zijn, en zij ook grootendeels van uit den omtrek van St. Sebastiaan zijn teruggetrokken, waardoor het aan het garnizoen dier vesting gemakkelijk geworden is om de weinige achtergebleven troepen der insurgenten van daar te verdrijven en detachementen uit te zenden die zich tot Irun vertoond hebben.

De Keizer van Rusland heeft aan het instituut van Frankrijk een kostbaar geschenk vereerd, bestaande in eene volledige verzameling van delfstoffen, welke in Rusland gevonden worden. In den brief, die daarbij gevoegd was, heeft de Russische minister van finantien, graaf *Crancrine*, doen opmerken, dat Z. K. M. door dit geschenk een bewijs heeft willen geven van het belang, dat Hoogstdezelve in de verspreiding der wetenschappen stelt. Deze verzameling bestaat uit bijna vijf honderd soorten van delfstoffen, welke uit de mijnen in onderscheidene deelen van Rusland gegraven zijn. Men merkt er onder anderen verschillende staven goud en platina op, welke van het gebergte Oural afkomstig zijn.

NEDERLANDEN.

's GRAVENHAGE, *den 26 November.* In de op heden gehouden zitting van de tweede kamer der staten-generaal zijn ingekomen eene koninklijke boodschap en daarbij behoorend ontwerp van wet, betreffende de loting der nationale militie in 1834; en zijn deze stukken naar de afdeelingen veezonden.

Vervolgens de beraadslagingen geopend zijnde over het ontwerp van wet, strekkende tot het met 1 Januarij aanstaande in werking brengen van de 6 en 7de titels van het tweede boek van het burgerlijk wetboek omtrent het erf-pacht-regt en het regt van opstal, heeft de heer *van Reenen* eenige bedenkingen geopperd over de wijzigingen, die in den titel nopens het erfpachts-regt gemaakt zijn; welke bedenkingen door

Z. Exc. den minister van justitie en den heer *Frets* kortelijk zijn beantwoord; waarna het ontwerp in hoofdelijke omvrage wordt gebragt, en aangenomen met eenparige stemmen. Hetzelve zal aan de eerste kamer worden gezonden.

Daarna overgegaan zijnde tot de indeeling der afdeelingen van de maand November, werden tot voorzitters en ondervoorzitters benoemd de heeren *Corver Hooft* en *Sandberg* voor de 1ste *de Jonge* en *van Alphen* voor de 2de, *van Swinderen* en *Hooft* voor de 3de, *Frets* en *van Hemert* voor de 4de, en *van Sijtzama* en *d'Escury van Heinenoord* voor de 5de afdeeling.

Onderscheidene ingekomen verzoekschriften werden naar de daarvoor benoemde commissie verzonden, namens welke wederom, bij monde van den heer *van Hemert*, rapport werd uitgebragt op negen verzoekschriften, zoo van molenaars uit Gelderland over de wet op het gemaal, als van hoedenmakers uit 'sHertogenbosch over vrijdom van belasting op den inlandschen voorloop, en werd besloten om die verzoekschriften met de daarover uitgebragte rapporten ter griffie neder te leggen, en ook te doen drukken ter ronddeeling aan de leden. Op een verzoekschrift van *Corn. Loots*, wegens de regtbank te Middelburg, werd overgegaan tot de orde van den dag.

De zitting werd daarna opgeheven, zonder bepaling van den dag voor eene volgende.

Bij het onderzoek van het ontwerp van wet op den turf zijn de gevoelens der leden van de Tweede Kamer verdeeld geweest, zoo over de noodzakelijkheid van den accijns op de brandstoffen, als over het al of niet doelmatige, om in deze oogenblikken de eerste behoeften te belasten. Eenigen konden zoodanige nieuwe belasting bij de bestaande behoeften der schatkist goedkeuren, en vonden het billijk, dat daarin door gewone middelen worde voorzien. De accijns op turf en steenkolen kon gezamenlijk, in eene gepaste verhouding en behoudens doelmatige wets-bepalingen, onder die gewone middelen worden opgenomen. Het voornaamste bezwaar, de belangen der gemeentebesturen, moest voor het algemeene belang des rijks zwichten, en de behoefte der schatkist, grootendeels voortgesproten uit de vermeerdering van schuld, was voor hen eene overwegende bedenking voor de aanneming der wetten. Andere leden meenden integendeel, dat de staats-behoeften konden worden ingekrompen; dat het ondoelmatig of minder raadzaam zijn zou nieuwe lasten aan de ingezetenen op te leggen, en vooral niet op brandstoffen, eene der eerste behoeften van de mindere klasse; dat de gemeentebesturen reeds, door het gemaal voor het rijk te belasten, een aanzienlijk verlies in hunne inkomsten hebben geleden, en zij ook hunne behoeften niet zouden kunnen bestrijden zonder aanmerkelijke verhooging van bestaande of invoering van nieuwe lasten en opcenten, en dit alles, naar men zich uitdrukte, terwijl de begrooting van uitgaven nog steeds met zoo veel tonnen gouds aan pensioenen, wachtgelden en andere betalingen aan aanzienlijke titularissen bezwaard wordt. Te minder zou men den accijns kunnen aannemen, om dat die op het brandhout niet wordt toegepast en daardoor sommige oorden in ons Vaderland aanmerkelijk zouden begunstigd worden, en wegens de menigvuldige remissien, die vele takken van nijverheid noodig hebben om met buitenlanders te kunnen mededingen en die tot vele slinksche handelingen aanleiding geven. De accijns op de brandstoffen was te minder aannemelijk, om dat bij de belasting op het personeel reeds de haardsteden zijn bezwaard, en die grondslag juist was aangenomen om de belasting op de brandstoffen te vervangen. Zoo lang alzoo geene juiste raming der staatsbehoeften te maken is, en dit kon in de tegenwoordige omstandigheden geene plaats vinden — beschouwde men het aannemelijker, om hetgeen de tegenwoordige belastingen niet kunnen dekken door opcenten aan te vullen. Nog anderen, eindelijk, achten de belasting op de brandstoffen veel meer geschikt voor eene stedelijke of gemeentelijke belasting, dan voor eene van het rijk, daar zij bij consumtie geheven behoort te worden, en dit naar den plaatselijken toestand voegzamer kan worden gewijzigd, dat op een gelijken grondslag algemeen kan worden gemaakt. Van den anderen kant meende men, dat vermeerdering van opcenten eene ongelijkmatigheid zou doen ontstaan, welke de alzoo verhoogde belastingen nog drukkender zouden maken dan een accijns op de brandstoffen van turf en steenkolen.

Eene tweede algemeene bedenking was, dat men in den aanhef der voordragten het er voor hield, dat de accijnsen op de brandstoffen bij de middelen, in de staatsbegrooting voorkomende, zouden zijn aangenomen, hetwelk het geval werkelijk niet is, zoo dat men daarin eene verandering te gemoet zag.

Eene derde bedenking betrof de plaatselijke besturen, welker behoeften niet genoegzaam zouden kunnen worden bestreden, indien men hen telkens de meest winstgevende opbrengsten ontnam. Maar in allen gevalle zou men in de wet eenige bepaling verlangen, strekkende tot vaststelling der hoogte, die de plaatselijke lasten op de brandstoffen, bij de invoering van een rijks-accijns, zouden kunnen beloopen, alsmede dat de gemeente besturen den te heffen accijns of opcenten op geenen anderen voet zouden innen, dan den rijks-accijns; door welke beide bepalingen orde gehandhaafd en de ingezetenen niet door te drukkende lasten bezwaard zouden worden.

Ten vierde heeft men nopens den vrijdom, aan de fabrijkanten te verleenen, opgemerkt, dat er slechts voor $\frac{1}{10}$ aan een aantal fabrijkanten van den accijns op den turf wordt toegestaan, terwijl bij dien op de steenkolen, een buitenlandsch voortbrengsel, $\frac{1}{10}$ gedeelten vrijdom gebragt zijn. Men merkte aan, dat het belang van den staat medebragt, om bij alle die fabrijken, welke zoo wel turf als steenkolen bezigen kunnen, het gebruik van den eerstgemelden te begunstigen. Te gelijk heeft men de regering echter opmerkzaam gemaakt op de menigvuldige misbruiken, welke van die verleende vrijdommen door sommigen gemaakt worden, en verlangt men, dat aan hen, wier misbruik mogt bewezen worden, de vrijdom niet verder zou worden toegestaan.

Eindelijk, ten vijfde, heeft men zich over den plaats te hebben aanpeil beklaagd, immers indien deze bij alle ingezetenen zou kunnen geschieden. Het is uit den hoofde, dat men eenige uitlegging der voorgestelde bepalingen ten dien aanzien verlangde.

Voorts zijn er veelvuldige bedenkingen gemaakt tegen de onderscheidene bijzondere artikelen, over de al of niet belastbaarheid van deze of gene soort van turf; over het belemmerende, dat voor de veenlieden uit den accijns zou kunnen voortspruiten, het schadelijke gevolg voor de nijverheid, dat de accijns zal opleveren, enz.

Op al die bedenkingen worden de antwoorden der regering binnen kort te gemoet gezien.

Van den 29sten. Ten gevolge van het in de afdeelingen der tweede kamer deswegens plaats gehad hebbende onderzoek, zijn de ontwerpen van de begrootings-wetten voor 1834 door de regering gewijzigd. Deze wijzigingen bestaan voornamelijk hierin, dat de splitsing in *gewoon* en *buitengewoon* is weggevallen; — dat de opcenten op de grondbelasting gesteld zijn op *twaalf*; — dat de opcenten op het personeel en het patent-regt geheven zullen worden over het geheele belasting-jaar, eindigende met April 1835; — dat de som, die in het tweede grootboek der nationale schuld zal worden ingeschreven tot dekking der buitengewone behoeften, van 4 op 3 millioenen verminderd is.

De wijzigingen van de ontwerpen omtrent den turf en de steenkolen zijn insgelijks reeds bij de tweede kamer ingekomen, zoo dat men eerlang de algemeene beraadslagingen over al deze ontwerpen verwachten kan.

Sedert eenige dagen bespeurt men bij het ministerie van buitenlandsche zaken weder veel bedrijvigheid. — Naar men verzekert, zoude Z. Exc. de minister *Verstolk van Soelen* op nieuw eene belangrijke zending, en wel naar Weenen, bekomen, ten einde aldaar Z. M. den Koning, als Groot-hertog van Luxemburg, bij de te houden Duitsche minister-conferencien te vertegenwoordigen.

LEEUWARDEN, *den 2 December.* Z. E. de minister van finantien brengt, naar aanleiding van 'sKonings besluit van den 24 Mei 1821, no. 75, (Staatsblad no. 4), ter kennis van den handel en de scheepvaart, dat het recherche vaartuig, hetwelk, volgens Koninklijk besluit van den 10 December 1822 (Staatsblad no. 50), tot de in- en uitklaringen van schepen, is gestationneerd op *den Abt*, op den tienden December aanstaande, of zoo veel vroeger, als vorst, ijsgang of andere omstandigheden zulks mogten vorderen, deszelfs tegenwoordige standplaats zal verlaten, en verzeilen naar de haven van Harlingen, en dat van dien tijd af aan, tot nadere bekendmaking, de in en uitklaring van schepen, langs of over de Wadden inkomende, zullen moeten geschieden aan het opgemelde vaartuig in de haven van Harlingen, welke tot dat einde moet worden aangedaan door schepen die anders gewoonlijk hunne klaringen aan het vaartuig op *den Abt* verrigten, alsmede door de schepen welke naar of van de havens der Zuiderzee, langs de Groninger of Vriesche Wadden, mogten inkomen of uitgaan.

Men verneemt, dat de Regering het onraadzaam acht eenig verder gevolg te geven van het vroeger aan de Tweede Kamer ingezonden voorstel van tarief van regten op den in-, uit- en doorvoer, alvorens de buitenlandsche betrekkingen finaal geregeld zullen zijn.

Ook wil men, dat bij het Gouvernement thans een punt van overweging uitmaakt, om door nadere wettelijke bepalingen de ontginning van woeste gronden te bevorderen.

Zr. Ms. brik *de Zwaluw*, na den 20 Junij uit Texel te zijn gezeild, is den 24 September in den besten staat voor Paramaribo aangekomen, hebbende in dien tusschentijd de eilanden Madera, Palma, Teneriffe en de Hollandsche vesting St. George d'Elmina, op de kust van Afrika, aangedaan. In laatstgemelde plaats hadden de negers, bij de aankomst der brik, ten blijke hunner gehechtheid aan Nederland en deszelfs Koning, wiens beeldtenis ook in vele hunner hutten word aangetroffen, de Hollandsche vlag uitgestoken.

Men heeft in 's Gravenhage tijdingen van Java, tot den 18 Julij jl. loopende, ontvangen. De expeditie naar Padang was toen reeds op weg, doch men had nog geene tijding omtrent derzelver aanvankelijken uitslag bekomen. De gouverneur-generaal, de heer *van den Bosch*, van de magt gebruik makende, hem door Z. M. den Koning verleend, had den heer *Baud*, die onlangs aldaar te lande aangekomen is, tot gouverneur-generaal over Nederlandsch Indie *ad interim* benoemd, en voor zich zelven de waardigheid van commissaris-generaal aangenomen; in deze laatste hoedanigheid zou de heer *van den Bosch* alsnu zeer spoedig, met een aanzienlijk gevolg en nog een 4 of 500 man troepen, insgelijks naar Padang vertrekken. Verder houden de tijdingen van Batavia geen bijzonder nieuws, dan dat het embargo op de naar Europa bestemde schepen duurde, immers den 6 Julij, nog voort.

Volgens den Belgischen *Indépendant* heeft de hoofd-commissie voor de Belgische nijverheid en handel eindelijk de noodzakelijkheid ingezien, om een omstandig rapport aan den minister van binnenlandsche zaken op te maken, betreffende den staat van crisis, waarin tegenwoordig de Belgische katoen-industrie verkeert.

Men schrijft uit Stokholm, dat thans, na de voltooijing van het groot kanaal door Zweden, eerstdaags eene geregelde paketvaart tusschen Gothenburg en de Vereenigde Staten van Noord-Amerika zal worden daargesteld.

Hoezeer de stoombootvaart tegenwoordig in het algemeen, maar bijzonder in Engeland toeneemt, blijkt uit de berigten in de Engelsche bladen, die bijna in elk hunner nommers van het afloopen van nieuwe stoombooten, naar onderscheidene nieuwe beginselen gebouwd, gewagen. In een der Liverpoolsche zeetijdingen van de laatst voorgaande week wordt onder anderen aangekondigd, dat aldaar, in een etmaal tijds, niet minder dan twaalf stoombooten, meest van Ierland waren binnengekomen.

De jongst afgetredene lord-maire van Londen heeft, gedurende het jaar, dat hij het *Mansionhouse* bewoonde, 11,000 p. £st. voor zijn staat, onderhoud enz. benoodigd gehad, terwijl zijn inkomen van stadswege slechts 7,000 ponden bedraagt, zoodat hij de eer, van lord maire te zijn en die waardigheid op te houden, met 4,000 p. st. betaald heeft.

16oste **KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE LOTERIJ.**

Trekking der vijfde Klasse.

1ste. Lijst.	No. 15883,	een prijs van *f* 1000.
2de Lijst.	No. 5606,	een prijs van *f* 1000.
3de Lijst.	No. 11489,	een prijs van *f* 1000.
4de Lijst.	Geene.	
5de Lijst.	Geene.	
6de Lijst.	No. 12379,	een prijs van *f* 1000.
7de Lijst.	Geene.	
8ste Lijst.	No. 13128,	een prijs van *f* 1000.

BUITENLANDSCHE SCHEEPVAART TE HARLINGEN.

Binnengekomen: Den 25 November het schonerschip *Hope*, kapt. W. Cousins, met Steenkolen van Newcastle; het kofschip *Sophia*, kapt H. L. Kok, ledig van Wieringen.

Uitgezeild: Den 24 November het schonerschip *Livelij*, kapt. S. H. Finch, met Boter naar Londen. — Den 25 dito het smakschip *Jantina*, kapt. R. T. de Jong, ledig naar Groningen.

Door den grooten kerkeraad der Hervormde gemeente in 's Gravenhage, is, uit het te voren gemaakte drietal predikanten, op den 28 dezer, beroepen Ds. G. Ruitenschild, Theol. Doct. en Predikant te Zutphen.

NIJMEGEN, den 26 November.

Heden is in den Grooten Kerkeraad der Hervormde gemeente, ter vervulling van de vacature, eener predikants-plaats, veroorzaakt door het vertrek van Ds. Muntendam naar Amsterdam, een twaalftal van Predikanten opgemaakt, bestaande uit de Wel Eerwaarde Heeren Ter Haar te Vlaardingen, Appel van Voorthuizen te Leersum, Meijer te Voorburg, Molenaar te Sneek, van Hoorn, te Amersfoort, Gunning te Hoorn, van Roggen, te Ketel, Coenen aan de Bild, Roldanus te Doesburg, Schukking te Zuidwolde, Jonkers te Huissen en Biben te Edam.

MENGELWERK.

De OUDE WEGEN in OOST-FRIESLAND.

(Vervolg van No. 95.)

Te vergeefs zoekt men in oude Geschriften en Kronijken de verklaring over den oorsprong en het oogmerk dezer wegen. Harkenroth en Bertram alleen vermelden dezelven (8), vergenoegen zich echter met de aanwijzing, waar zij zich bevinden, zonder een verder onderzoek te bewerkstelligen: slechts de daarvan in zwang zijnde volksverhalen voeren zij aan. — Even zoo Wiarda (9) en Gitterman (10).

De volksmeening bepaalt zich over 't algemeen hierbij, dat de Friesche Koning Radboud, (Raebelt, Rebbold, Rebbert,) de meeste oude wegen heeft aangelegd, weshalve zij zijnen naam droegen. Over het doel echter zijn tweederlei Sagen. Volgens de eene zou hij ze bloot tot eigen gebruik hebben aangelegd, tot een gevoegelijker gemeenschap tusschen zijne Residentie en Fosteland: volgens de andere overlevering waren het de eerste Heerwegen.

Eer wij ons hier over nader uitlaten, dient nog vermeld, wat de overlevering van eenige dezer Wegen in 't bijzonder berigt. Betrekkelijk den Lüdeweg wil zij, dat de Jonker van Thurmwarf dien heeft aangelegd, om beter naar Breinermoor te komen, waar hij ter kerke ging. Dus overeenkomstig de Sage van Radboud, slechts met verandering van naam, tijd en plaats. De Hoofdelingen van Papenburg, wanneer zij ook al, 't welk niet waarschijnlijk is, in de XIV eeuw bestonden (11), behoefden geen eigenen weg aan te leggen, naar eene op derdehalf uur verwijderde kerk, dat zoodanigen in hunne nabijheid voorhanden waren, namelijk te *Aschendorp* en Völln, tot welk laatstgemeld Kerspel, luidens genoemde overlevering, Papenburg zoo wel, als de nabij liggende dorpjes Bokel en Hofe in zeer ouden tijd behoorden, hetwelk ook de oorzaak zal geweest zijn, dat de oudste kerk van Völln aan het zuideinde van het zeer lange dorp gestaan heeft.

Men verhaalt mij een heel zonderling voorval van dien heer. — De Predikant van Breinermoor mogt niet eerder de godsdienst aanvangen voor dat de Jonker in de kerk was. Eens kwam deze te laat en de Predikant, denkende dat hij niet komen zou, ving de dienst aan. Ondertusschen verschijnt de Jonker — en, toornig dat zijn bevel was overtreden, trekt hij een pistool en schiet den Geestelijken heer op den kansel dood.

Dus verhaalt men in Völln. De Breinermoorers echter weten het beter: het feit, zeggen zij, was in Bakemoor geschied en de Predikant was niet dood geschoten, maar met den degen doorstoken. Ik zou deze Sage niet bijgebragt hebben, als niet op meer andere plaatsen onzer Provincie dergelijke volksverhalen nog in wezen waren, zoo als te Timmel van eenen Jonker in Ulbergen, te Zuiderhuizen, te Hinte van den Jonker op Wichhuizen, te Groothuizen van eenen magtigen Heer op Stroburg (12), te Sandel in Jeverland en waarschijnlijk nog op meerdere plaatsen. Noch Beninga, die toch gaarne zulke historietjes er tusschen vlecht, vermeld ze in zijn Kronijk, noch andere schrijvers; niet te min kan men een, op zulke verschillende ver van elkander gelegen oorden voorkomend verhaal niet geheel voor verdicht houden. Zou het ook, uit vroegere tijden herkomstig zijn, of wel uit de eerste tijden van de instelling van de Christelijke godsdienst? — Het is mogelijk, dat eens een Priester door een nog heidensch maar vermogend man, terwijl hij voor eene uit alle oorden des lands zamengevloeide menigte de nieuwe leer verkondigde, gedood werd. De tijd wischte niet de herinnering van het gebeurde uit, doch de plaats ging verloren, en dus konden de nakomelingen hetzelve, als in hunne woonplaats voorgevallen, zich voor den geest hebben gesteld. — Volksverhalen, hoe belagchelijk en wonderlijk zij ook klinken mogen, moet men nooit voor bloote verdichtsels houden: zeer zelden dat niet een wezenlijk voorval tot hunnen grondslag ligt, hetwelk door tijdverloop en mondelinge over- en wederoverlevering verminkt en onkenbaar geworden is. Onze volksverhalen in 't bijzonder verdienen overweging en nader onderzoek, daar zij, naar de weinigen, mij bekend geworden, te oordeelen, in der daad van het volk zelf en niet uit de kloosters herkomstig zijn. — Het zou geen onverdienstelijk werk zijn dezelve te verzamelen en de opheldering daarvan te ondernemen.

Andere Sagen zijn er van den Knechtenweg in den Jümmiger Hamrik voorhanden. Op den Oldenhof aan het Pieper-diep plaatst de overlevering de oudste Kerk van Filsum, een Klooster, volgens sommigen op Münkewarf, naar anderen de woning des Predikers, die daarna zich naar Oldenhof aan de Jümmer begaf. Men vertelt verder, dat, toen de Filsumers eindelijk besloten hadden de Kerk op driekwartier uurs afstands staande af te breken, en in hun dorp weder op te bouwen, de gezamenlijke inwoners, groot en klein, zich in ééne rij van de oude Kerk af tot aan het dorp plaatsten, en de steenen elkander van hand tot hand overreikten (13). — De Jümme zou toen zoo smal geweest zijn, dat men met een' vondel er konde overkomen.

Kettler in zijne *Beschrijving van het Ambt Leer*, van 1735 (M. S. bl. 28) vermeld den ouden weg bij Leer met deze woorden: „ Bij Leer is aan te merken, dat van den zoogenaamden Plitenberg, als de verhevenste plaats in geheel Oost-Fries-

(8) Op de aangehaalde plaatsen.

(9) *Ostfriesische Geschichte*, I Bd. S. 75.

(10) In Spangenberg's *Vaterland. Archiv.* II Th. S. 32.

(11) De geschiedenis vermeld geen vroeger Hoofdeling van Papenburg als *Haije*, die omstreeks de helft der XV eeuw leefde.

(12) Van dezen maakt Bertram in de nalezing op zijne Geographie melding.

(13) Dergelijk Sagen worden ook in andere oorden verhaald. B. V. Bij den opbouw des Kloosters ter Apel in de Provincie Groningen zouden de inwoners van verschillende omliggende dorpen elkander de steenen van hand tot hand hebben toegereikt. — Zie Spandaw, *Verhandeling over den Herkomst en Ouderdom der houten Brug bij ter Apel* p. 43 en 46.

[illegible]
daar een jaarmarkt gelijkt en met eijers gespeeld wordt, nog wordt verhaald, als of van daar eene bedevaart naar Marienhave en weder terug langs een zich nog vertoonende Conrebbers-Weg, jaarlijks zou gehouden zijn."

Ook thans nog bestaat die Sage in dit oord, alleen met dit onderscheid, dat niet Marienhave, maar Ihlo, waar voorheen een Klooster stond, als bestemmingsoord wordt aangegeven.

Dat de Conrebberswegen hunnen naam van den Koning RADBOUD ontleenden lijdt geen twijfel, even min als dat deze naam reeds zeer oud is, want in een document van 't voormalig Klooster Langen komt reeds de *Koninck Rebbyrs Wech* in het Emder Ambt voor. RADBOUD I moet een der uitstekendste Vorsten geweest zijn; hoe zoude anderszins zijne nagedachtenis duizenden van jaren her onder het Volk bewaard gebleven zijn? Het ontbrak hun slechts aan een Geschiedschrijver, om eene waardige plaats naast Karel den Grooten en Alfred van Engeland te bekleeden: hij was een heiden en bittere vijand des Christendoms, weshalve het niet missen konde, of de monniken moesten zijne daden verkleinen en hem zelven in een hatelijk daglicht stellen. Zijn antwoord aan den Bisschop Wolfram (14) is alleen genoeg om hem den grootsten geesten gelijk te stellen. — Behagelijk is de Sage, dat hij met Karel den Grooten een Godsoordeel (Ordale) om het bezit van Friesland heeft gehouden. Van zijne geweldige kracht en zijn groot verstand getuigt zoo menig verhaal, ook in Oost-Friesland, verre van zijne Residentie. Dus zou hij, derwaarts reizende, bij de Knock gewoonlijk met zijn paard over de Eems gezet zijn. Zelfs zou hij bij Aurich, zegt men, eenen weg hebben aangelegd, welke van Barstede over Moordorf, Meerhuizen, Brookzetel, naar Groot-Sander aan de Oldenburgsche Grenzen over den vasten, aan het einde verhoogden ondergrond der Veenen zijn loop gehad zou hebben. — Zouden echter alle de oude Wegen, welke naar hem genoemd zijn, ook wel door hem aangelegd zijn?

Volgens oude Kronijken zou Radboud na den verloren slag tegen Pipijn in 't jaar 690, zich eenigen tijd op het eiland Fosti- of Foset-Land hebben opgehouden. Onzeker is het, waar dit eiland lag. De meeste geleerden houden *Helgoland* daarvoor (15). WINSEMIUS zegt, dat op *Ameland* een zeer beroemde tempel van Vesta of Vosta stond, op welks grond een Klooster gesticht werd dat den ouden heidenschen naam behield, en ook, toen het later naar den vasten wal is overgebragt, nog te zijnen tijde Foswert genaamd werd (16). De Uitgever der *Oudheden en Gestichten van Friesland*, merkt bij het vermelden dezer plaats (II, bl. 299) aan, dat, indien dit zoo is, dat eiland het oude Fostiland zijn moet, werwaarts RADBOUD zich heeft begeven; welke meening reeds BOSCHART in zijne *Diatriba de primis Fris. Apost.* stellig heeft aan den dag gelegd. HAMCONIUS noemt zoo wel Helgoland als Ameland, buitendien aanvoerende, dat eenigen *Juist* voor het toevlugtsoord van RADBOUD houden (17).

In lateren tijd heeft de Grootmeester der Artillerie F. VON DER DECKEN, in zijn onschatbaar werk over Helgoland, het onderwerp weder te berde gebragt en getracht te bewijzen, dat op geen ander eiland dan dit, de Tempel van Foste stond en RADBOUD I daarheen vluchtte (18). Hoewel het niet te ontkennen zij, dat men met groote waarschijnlijkheid het oude Fostiland in Helgoland zoeken moge, is het evenwel zeer onwaarschijnlijk, dat een RADBOUD, wel is waar geslagen, maar niets minder dan overwonnen, plotselijk door kleinmoedigheid aangegrepen, in den afgelegensten hoek zijns Rijks zich zou verborgen hebben, terwijl ook de latere gebeurtenissen daarmede in tegenspraak zijn. Tot ons oogmerk is het tamelijk onverschillig werwaarts RADBOUD zich begaf; doch dat hij na den slag geen tijd had nieuwe wegen aan te leggen, behoeft geen bewijs. Of hij het echter vroeger gedaan hebbe? Kan men verwachten, dat een Vorst, wiens leven een stadige strijd voor het Oude en tegen het Nieuwe was, moed en lust gevoeld hebbe, zulke belangrijke ondernemingen te doen? En waartoe dan zoo vele wegen om tot één bestemd punt te komen? een eenige was voldoende. Nog minder kan RADBOUD II aanlegger der wegen zijn, daar deze zich gewoonlijk in Denemarken ophield en vermoedelijk zelf Beheerscher van dit Rijk was (19). Andere verhalen, waarmede zich ook latere schrijvers vereenigen, maken dezelve tot de oudste Heerwegen door RADBOUD aangelegd. Dit heeft meer schijn. Maar hunne ligging spreekt dit tegen. Heerwegen dienen tot geschikte verbinding van naastgelegene en verwijderde plaatsen; men zoekt daarom zoo vele steden, vlekken en dorpen binnen hunnen lijn te trekken, als, zonder omwegen te maken, mogelijk is; men kiest ook, waar men slechts kan, de veiligste en hoogste plaatsen uit. Niets van dit alles is bij onze Oude Wegen in acht genomen. In plaats van steden en dorpen aan te doen, heeft men dezelven zorgvuldig vermeden, ja dikwijls de laagste plaatsen uitgekozen. Al de Oude Wegen, zoo ver men die kan nagaan, de zijtakken daaronder begrepen, zijn te zamen bijna 15 mijlen lang, en toch roeren zij naauwelijks een dorp aan. Van Papenburg tot Irhofe en Breinermoor, verder van Leer tot Neermoor loopt de hooge zandgrond in eene bijna regte lijn van het zuiden tot het noorden, waaraan vele dorpen liggen, die elkander onafgescheiden volgen. Westwaarts, op een half of drie vierde uur afstands gaat de Eems tusschen hooge kleilanden door, op welke insgelijks vele kleine en grootere dorpen staan; tusschen beiden laag land, dit, bijzonder ten zuiden der Leda in den winter overstroomt en daarenboven sompig is, en regt door dezen streek, 10 à 15 minuten van de hooge zandvelden verwijderd, loopen de beide wegen. Waartoe dit, als geen bijzonder doel bij het aanleggen was geweest?

In oude tijden liepen zeven vrije Straten, openbare wegen of Heerwegen naar het Land der Friezen: vier te water en drie te land. De oudste Friesche Wetten vermelden dezelven. De wegen te water waren, (volgens het *Oudfriesche Landregt*): de Elbe, Wezer, Eems en Rhijn. Van de Landstraten ging de een van Hamersten naar Jewere (Jever), de tweede van Irmagarde Foenda (Munster) naar Eemda (Emden), de derde van Caforda (Coeverden) naar Starem (Stavoren) (20). In het oude Oost-Friesche Landregt staat Flij in plaats van *Rhijn*, Heenensin den Berg in plaats van Hamersten, Mirdmiga Foerda en Minster in plaats van Irmagarda Foenda. Naar het nieuwe, door den Graaf Edzard I verbeterd Oostfriesch Landregt begint daarentegen de eerste weg bij Oldenburg, de tweede bij Munster, de derde bij Leverden (21) Waar Hamersten of Hunersin den Berg ligt is niet bekend. Van WICHT laat het onbeslist, of men Hamersten aan gene zijde van de Maas, of Hamarite, bij ALTING vermeld, aan deze zijde van de Waal daar voor nemen zal, of Hamerstein aan den Rhijn (22). Bij andere schriften wordt het ook Ommersburg, Hammersburg, Hamburg genoemd, weshalve eenige Hamburg daarvoor houden; WIARDA echter (23) en DE RHOER (24) Oldenburg. WIERICHS (25) plaatst den aanvang des wegs een paar uren zuidelijker bij den Ossenberg, en bemerkt, dat eenige velden in oude documenten de *Hunen* genoemd worden. — MÖSER vermeld buiten dien nog uit MEGINHARDS *Annales*, dat een oude hoofd-heerweg van Frankfort over Corbach en Paderborn door Osnabrug naar Bremen en verder in Oostfriesland opging: hij gelooft dat de Romeinen zich daarvan reeds bediend hebben (26).

Het vervolg hierna.

---

(14) Gereed zich te laten doopen, vroeg hij den Bisschop waar toch wel het grootste gedeelte zijner Voorvaderen zich zouden ophouden in de hemel of in de hel. Zeker in de hel, was het antwoord. Welnu, sprak RADBOUD, dan blijve ik liever bij de Edelsten mijner Voorvaders in de hel, dan bij de overigen in het Paradijs, en hij trok zijnen voet uit de doopvonte terug.

(15) WIARDA, *Ostfriesische Geschichte I.* 61, noemt ze allen op.

(16) *Chronique v. Vriesland* fol. 83ª.

(17) *Frisia* bl. 69 (namelijk die bl. 69 welke op bl. 75 volgt, want op p. 66, op 75 en op 78 volgt telkens 69). Ook BERTRAM *Analecta Ostfr* s. 9, en *Geographie N. A. S.* 148. — *Juist* en *Borkum* waren oudtijds aan een en maakten met de eilanden *Band* en *Buise*, thans niet meer in wezen, één groot eiland uit, hetwelk in de middeleeuwen *Band* schijnt genaamd te zijn en waarschijnlijk in de XII eeuw, en welligt vroeger, zich in vier eilanden verdeelde, die sedert dien tijd gedurig zijn afgenomen.

(18) *Philosophisch-historisch-geographische Untersuchungen uber die Insel* HELGOLAND *oder* HEILIGELAND *und ihre Bewohner. Hann.* 1826 *s.* 80 *u. f.*

(19) Het weinige dat de Kronijken van den ouden en jongeren RADBOUD bevatten, wordt inderdaad zeer verward verhaald, dan den eenen toegeschreven, hetgeen, den tijd in aanmerking genomen, slechts onder de regering van den anderen kan zijn voorgevallen, ten zij men genegen zijn moge, met den Vervaardiger van eene beknopte verhandeling over de Oude Wegen in Friesland, (welke wij hierna vermelden zullen) aan te nemen, dat slechts een Vorst van dien naam bestaan hebbe, en alle daden van de overige Friesche Vorsten in de oorlogen met de Franken, met den naam van RADBOUD verbonden zijn.

(20) *Das Ostfriesische Landrecht. Aurich* 1744 *S.* 44 *Anm.* Ook SCHOTANUS *Beschrijv. der Heerlijckheidt van Friesland p.* 58.

(21) *Ostfr. Landrecht s.* 94, 95. Daar Levarden (Leeuwarden) in Friesland ligt, zoo kan van daar geen weg gegaan zijn: waarschijnlijk hebben vroeger afschrijvers *Co* of *Ce* in *Le* veranderd. Anders zou men ook kunnen aannemen, dat de weg verder van het oosten gekomen was en over Leeuwarden naar Stavoren liep.

(22) A. a. O. Anm.

(23) *Asegabuch, ein altfriesisch Gesetzbuch der Rustringer. Berlin* 1805. *s.* 57.

(24) *Antiquiteiten. Gron.* 1812. *p.* 147.

(25) *Versuch über den Staat von Friesland. Oldenb.* 1741. *s.* 125.

(26) *Oostfriesische Geschichte* 1 *Bd.* 3 *Abs. Berl.* 1819. *s.* 269.

UITVINDINGEN.

De Heer *P. Heisz* van Tolz bij Tegernzee in Beijeren, die zich thans te Frankfort bevindt, heeft een middel uitgevonden, om de metallieke snaren van de Piano verlengde toonen te doen geven. Hij heeft twee staartstukken vervaardigd, welke ieder twee rijen touchen hebben. De onderste geeft de gewone toonen der Piano, de bovenste, welke dezelfde snaren voert, verlengt de toonen op eene zeer duidelijke en aangename wijze. De verscheidenheid van toonen, welke door deze schoone uitvinding wordt te weeg gebragt, kan te gelijker tijd vergeleken worden met de toonen van de Piano, van de Fiool, van de Fluit en van het Orgel. Hetgeen het zonderlingste dezer uitvinding uitmaakt, is, dat dit nieuwe mechanismus aan elke gewone Piano kan worden aangebragt.

De Wiskundige *Hoene Wronski* heeft onlangs een nieuw stelsel van stoomwerktuigen uitgevonden, 't welk aan allerlei soort van voertuig met gewone wielen moet aangebragt kunnen worden, als ploegen, oorlogsvaartuigen enz. Deze uitvinding moet zoo zeer al de tot hiertoe bekende van dien aard overtreffen, dat, naar men zegt, eene Compagnieschap voor het patent voor dezelve de aanzienlijke som heeft geboden van vier millioen francs.

De Heer CURTIS, die zich sedert verscheidene jaren met het onderzoek der gebreken van het oor bezig houdt, heeft thans een armstoel uitgevonden, welke van een cilinder en klankpijpen voor doove lieden voorzien is. Men heeft slechts in dezen stoel te gaan zitten, om een gesprek, in welk gedeelte van het vertrek ook, gehouden, te verstaan. De geringste beweging der stem wordt door dengene, die in dezen stoel zit gehoord, en de toonen van een speelwerk in eene doos, welke geplaatst werd in eene zaal, die door een voorhuis van het vertrek gescheiden was, kwamen even zoo helder en juist tot het oor; als of de doos daarnevens op eene tafel had gestaan.

PRACHT DER BIRMANS.

Hoe ver de Kunst en de Weelde onder de Birmans in Oost-Azie gevorderd zij, blijkt uit de Prachtkoets, door de Engelschen veroverd. Dezelve is vierhoekig in de lengte, 19 voet hoog, 11 voet lang en 7 breed. Aan elke zijde zijn 3 glasvensters, geschraagd door zeer goed gebeeldhouwde draken. De hemel is, op zijn Indiaansch, als eene naald spits toeloopende. Dezelve heeft verscheidene zolderingen, rijk versierd en verguld. Elke glasvenster is in kleine vierkanten gestoffeerd met doorschijnende rhinoceros-horens. De veren zijn verguld ijzer. De spiegelglazen ter zijden van de koets zijn, als bij ons, helder en zuiver. De wielen zijn ligt. De dissel is 15 voet lang. De zitplaatsen zijn prachtig met diamanten omgeven. Ook zijn van rondom kostbare steenen aangebragt. Waarschijnlijk is het eene staatsiekoets, of wel eene heilige wagen, bestemd voor godsdienstige feesten, om de afgoden te doen rondvoeren, ten einde derzelver aanbidders zich op dit gezigt, onder de wielen zouden nederwerpen.

BLADVULLING.

De dagelijksche spijs der Peluwellanders zijn *Ijamswortels:* dit werd in een Engelsch werk vermeld, en de Fransche Overzetter vertaalde: — *Spekhammen!*

Even zulk eene ongelukkige overbrenging had een Hollandsche Vertaler van een Fransch werk, 't welk vermeldde dat de sterfdag van Karel I gevierd werd door *un jeûne général*, waarvan hij maakte: door een *jong Generaal.*

Zeker Heer van aanzien een' Kooper hebbende voor zijne buitenplaats, pochte bijzonder op eene zich daar bevindende Echo, welke na den eten zoude onderzocht worden. De oude huisknecht had last om achter den muur de rol van Echo te vervullen: deze was te vroeg want het diner duurde lang. — Eindelijk ter plaatse van het onderzoek gekomen riep de Heer: „Ben je daar, Jan?" — De Echo antwoordde vrij barsch: „Ik heb hier al anderhalf uur gezeten, Mijnheer!"

De Prijs der Boter te Leeuwarden, den 29 November 1833, *f* 29 à 30.

De In- en Uitlandsche Rogge en Tarwe was dien zelfden dag: Rogge *f* 150 : 00 het Last. — Tarwe *f* 6 : 58 de Mudde.

PRIJSCOURANT DER EFFECTEN.

AMSTERDAM, DEN 30 NOVEMBER 1833.

NEDERLANDEN.				Gebl.
Werkel. Schuld	2½ pct.	49¼	49⅜	49 5/16
Dito dito	5 „	93¼	93⅜	93 5/16
Uitgestelde Schuld ...				
Kansbiljetten van dito.	*f*	22⅛	22 3/16	22⅛
Amort. Syndicaat...	4½ pct.	88	88⅜	88⅜
Dito dito	3½ „	71½	71⅝	71⅝
Schatkistbiljetten....	6 „	102¼	102¼	102¼
Oorlogs Lasten	5 „	100⅛		
Leening 1831	6 „	103		
Handel-Maatsch. ...	4½ „	97¼	97¾	97½
FRANKRIJK.				
Ins. Grb. p. 22 Junij	3 pct.			
ENGELAND.				
Ins. Grb. p. 13 Mei	3 pct.			
SPANJE.				
Perp. R. Emissie Am.	5 pct.	57¼	57⅜	57¼
Dito dito à *f* 1000.	3 „	36⅛		
Cert. Osy & C. en Leg.	4 „			
Uitgest. 3 pct. Schuld		11¾		
Cortes Bons te Lond.	5 „	17⅜		
Engelsche Uitgestelde.				
NAPELS				
Certific. bij *L. & B.*	5 pct.			
Dito bij *Falconn. & C.*	5 „			
Leen. te L. bij Roths.	5 „			

RUSLAND.				Gebl.
Obl. *H.* 1798 en 1816	5 pct.	101⅜		
Obl. *Hope* 1828 en 29	5 „	101⅜		
Cert. dito 1831 en 33	5 „	92¼	92⅝	92¼
Obl. te Londen...	5 „			
Cert. te Hamburg..	5 „			
Inschrijving in Assig.	6 „	65 15/16	65⅞	65⅞
Certificaten van dito	6 „	65⅞	66	66
POLEN.				
Aand. met Lot. fl. 100.	*f*			
PRUISSEN.				
Aand. met Lot. R. 50	*f*			
OOSTENRIJK.				
Aand. met Lot. *f* 100	*f*			
Dito dito *f* 250.	4 pct. -			
Metalliek	5 pct.	92¾		
Dito te Lond. gen.	5 „			
Dito	2½ „			
W.-Bank bij *Goll & C*	5 „	96		
Dito	4 „			
Cert. Stadsb. bij dito	2½ „			
Ween. Bank-Actien	3 *f*			
DENEMARKEN.				
Negot. te Londen.	3 pct.			
BRAZILIEN.				
Neg. bij Roth....	5 pct.			

*** Getrouwd:
Balk, den 24 November 1833.
H. J. JONGSTRA, *van Rijs* en
F. A. HOEKSTRA, *van Sondel.*
Dienende tot Bekendmaking aan Vrienden en Bekenden.

*** Getrouwd:
THOMAS JOHA, *van Franeker*, en
JOHANNA FREDERIKA ELISABETH BRUIJN, *van Alkmaar.*
Alkmaar, den 27 November 1833.

*** Getrouwd:
Leeuwarden, den 28 November 1833.
D. SMEDING, *van Leeuwarden*, en
W. R. POOL, *van Dragten.*
Dienende deze tot kennisgeving aan Familie en Bekenden, zoo binnen als buiten de stad.

*** Ondertrouwd:
Harlingen, den 1 December 1833.
C. D. BOTERWEG, en
A. J. ZWANENBURG.
Deze dient tot communicatie aan Vrienden en Bekenden, zoo wel in als buiten de stad.

*** Heden verloste voorspoedig van eenen Zoon, CATHARINA H. DE VRIEZE, geliefde Echtgenoot van
H. DIJKSTRA.
Heerenveen, den 21 November 1833.

*** Heden morgen beviel voorspoedig van eenen welgeschapen Zoon, WIJKE F. HOFMA, geliefde Echtgenoot van
B. F. VAN WALLINGA.
Gorredijk, den 26 November 1833.
Mr. Brunder.

*** Heden [illegible] mijne geliefde Huisvrouw G. WACHTER, van een Zoon.
Heerenveen, den 28 November 1833.
R. BIERSMA.

, Heden verloste van een' ZOON, HILTJE L. KRAMER, Huisvrouw van
Leeuwarden, den 29 November 1833. J. VAN TEMMEN, Jz.

, Trof ons, nog geen jaar geleden, de gevoelige slag van het overlijden van eenen geliefden Zoon, heden werd ons ouderlijk hart wederom zwaar gewond, door het afsterven van onzen hartelijk beminden Zoon, TIETE HIJLKES VISSER, aan de gevolgen eener borstkwaal, in den ouderdom van 22 jaren en 2 maanden; van welk treurig verlies wij door deze kennis geven aan Familie en Vrienden.

St. Anna Parochie, HIJLKE WIEGERS VISSER.
den 19 November 1833. RIJMKE HIJLKES VISSER,
Geboren HOEKSTRA.

, Heden morgen ten 6½ ure, overleed aan eene uitterende ziekte, in de laatste dagen aan een smartelijk, doch troostvol lijden, onze veel geliefde jongste Dochter, NÆNTJE K. SIERSMA, in den jeugdigen leeftijd van 27 jaren en ruim 4 maanden.

Dockum, KLAAS J. SIERSMA.
den 26 November 1833. GEERTJE J. VAN BELKUM.

, Heden namiddag overleed zeer onverwacht, onze waarde Oom, GEPKE HENDRIKS BLAUW, in den gezegenden ouderdom van 71 jaren en 2 maanden.

A. RODENBURG.
Sneek, G. RODENBURG, geb. BLAUW.
den 28 November 1833.

, Ons geliefd jongste Kindje JOHANNA LIVINUS, stierf heden, oud zijnde vijf maanden.

WM. VAN OPPEN.
Harlingen, J. F. VAN OPPEN,
den 29 November 1833. geb. DE VRIES.

GRIETMAN EN ASSESSOREN VAN OPSTERLAND, roepen hiermede op, de Stemgeregtigde Floreenpligtigen van de Hervormde Godsdienst, van de hierna te meldene Dorpen, om te compareren in de Kerken der respective Dorpen, te weten:

Kortezwaag, den 9 December 1833, des voormiddags ten 11 ure;
Ureterp,.... den 10 December, des voormiddags ten 11 ure;
Siegerswold,. denzelfden dag, des namiddags ten 2 ure;

ten einde alsdan: 1°. De Rekening, dienst 1832 op te nemen, en na welbevinding te sluiten. 2°. De begrooting voor de dienst van 1834 vast te stellen. 3°. Kerkvoogden te benoemen voor hen die op 1 Januarij 1834 als zoodanig aftreden, en om voorts wegens het dorp Kortezwaag met Kerkvoogden en den Heer Predikant te delibereren en zoo doenlijk finaal te besluiten over het verschil betwelk er bestaat omtrent de Pastorie Boere Huizinge te Kortezwaag. *Grietman en Assessoren voornoemd*,

Beetsterzwaag, E. SIJTSEMA.
den 27 November 1833. *Ter ordonnantie van dezelven*,
M. P. VOGELZANG, *prov. Sects.*

DE GRIETMAN VAN SMALLINGERLAND, roept bij deze op de Hervormde Floreenpligtige Ingezetenen van den dorpe Dragten, om te compareren ter Grietenij Raadkamer aldaar, op Maandag den 9 December e. k., des morgens ten 11 ure, ten einde alsdan de begrooting voor de dienst van 1834 vast te stellen, en voor den op 1° Januarij 1834 aftredenden Kerkvoogd eenen nieuwen te benoemen.

Dragten, *De Grietman voornoemd*,
den 27 November 1833. M. P. D. VAN HARINXMA THOE SLOOTEN.
Ter ordonnantie van denzelven,
F. S. REIDING.

MR. H. HIDDINGA, Procureur bij de Regtbank van eersten aanleg te Sneek, als gelastigde zijner principalen, gedenkt ten overstaan van Mr. L. J. HUBER, Notaris aldaar, publiek bij strijk- en verhooggelden aan den meestbiedende te verkoopen:

Eene zeer vruchtbare ZATHE en LANDEN, met HUIZINGE, SCHURE en WATERMOLEN cum annexis, staande en gelegen onder het behoor van den dorpe Oudega in de grietenij Wijmbritseradeel, de Huizinge aldaar gekwoteerd met no. 22, en de Landen, zijnde alles Greide, in het geheel volgens Kadastrale meting, groot 50 bunder 76 v. roede en 98 v. el, in huur en gebruik bij *Dooitze Minnes Koopmans*, tot St. Petri en Mei 1834, wanneer dezelve te aanvaarden is, en zulks in perceelen, bij Biljetten nader te omschrijven; hebbende tot Naastgelegenen *Douwe Jans Boschma, Harmen Sijtzes Glijza, Oneides* en anderen — Kunnende een aanzienlijk gedeelte des Koopschats onder het te verkoopene, tegen eene Intrest van 5 pCt. verblijven.

Wie hieraan gading maakt, kome op Dingsdagen den 3 en 17 December 1833, telkens des namiddags ten 2 ure, ten huize van den Logementhouder *H. Vogelsang*, in de Stad Munster te Sneek, bij de beschrijving, en ten huize van den Kastelein *L. Stuivenberg*, in de Stads Herberg aldaar, bij de finale toewijzing, en koope alsdan op voor te lezene Conditien, welke inmiddels te vernemen zijn ten Kantoren van opgemelden Procureur en Notaris.

DE Notaris WIJMA, te Harlingen, zal aldaar, op Woensdag den 4 December 1833, des middags ten 12 ure, in de Koornbeurs, publiek veilen: Eene partij gezond en beschadigd ZAAI-LIJNZAAD; waarvan nader onderrigt is te bekomen ten Kantore van de Heeren BAREND VISSER & ZOON, ten voornoemden Stede.

DE Notaris WIJMA, te Harlingen, zal, op Vrijdag den 6 December 1833, des namiddags ten 3 ure precies publiek presenteren te verkoopen: Een welbezeild TJALKSCHIP, genaamd *de Goede Verwachting*, lang ruim 18 el, wijd ruim 3 el, en hol naar advenant, groot 60 ton, en zulks met Ronbout, opstaand en loopend Want, Ankers en Touwen, Zeil en Treil, en verdere daarbij zijnde Goederen, zoodanig het is liggende te Harlingen, en laatst is bevaren door *Roelof Hendriks Engelsman*, van Veendam. Wie gading maakt, komen op voormelden tijd, in het Schippershuis, bij *N. R. Eerkens*, aan de Noorderhaven te Harlingen.

DE Notaris F. IJ. DE BOER, te Makkum, zal, op Donderdag den 5 December 1833, bij de finale toewijzing, des avonds ten zeven ure, ten huize van den Kastelein *Hessel Jans Dijkstra*, in het Blaauwhuis te Bolsward, aan de meestbiedenden, in het openbaar verkoopen:

Eene rojale goed ter neringstaande dubbelde HUIZINGE, benevens eene wel ingerigte GRUTTERIJ, voorzien van uitmuntende Graanzolders, Paardenstal, Hooirak, uitgestrekte ERVE, TUIN, vrije STEEG en verdere annexen, aan de Koemarkt te Bolsward, gekw. letter C, nos. 279 en 280, ten deele door den Heer *Uiterdijk* wordende bewoond, en voor dezen met goed succes gedreven; en zulks in drie perceelen met regt van zamenvoeging:

a. Het Woonhuis, met Erf en Tuin, ter breedte van het Gebouw.
b. Het Gebouw, waarin de Grutterij is gedreven, met deszelfs Erf, strekkende tot aan de Gasthuishaven.
c. De Grutters Molen, met alle andere tot eene compleete Grutterij behoorende Gereedschappen; waarop te zamen geboden is de zeer geringe som van *f* 1900.

Het 1ste perceel op den 12 Mei 1834 en het 2de en 3de dadelijk na de finale toewijzing te aanvaarden.

PUBLIEKE VERKOOPING.

DE Notaris N. MEIJER, te Bolsward, zal publiek, bij verhooggeld, presenteren te verkoopen:

Eene ZATHE en LANDEN, met HUIZINGE en SCHUUR cum annexis, staande en gelegen te IJmswoude, onder het behoor van den dorpe Tjerkwerd, de Huizinge gekwoteerd letter T, no. 25, groot volgens kadastrale meting 7 bunder 83 v. roede 46 v. el, Greidland, bij *Tjerk Huites Huitema* in gebruik, en zulks in 5 perceelen; breeder bij Biljetten gespecificeerd.

St. Petri en den 12 Mei 1834 vrij te aanvaarden.

Wie hieraan gading maken, komen op Donderdag den 5 December 1833, bij den finalen palmslag, des namiddags ten 2 ure, ten huize van *Taeke Sjoerds Hiemstra*, in het Logement het Hof van Holland, te Bolsward.

DE Notaris P. TADEMA, te Dronrijp, zal publiek, bij strijk- en verhooggeld, presenteren te verkoopen:

12 Bunder 15 v. roede 60 v. el en 18 v. palm, over hoog en laag in eene overheerlijk vruchtbare ZATHE LANDS, met quotiel aandeel in de HUIZINGE en SCHURE, HIEMINGE en HOVINGE van dien, staande en gelegen op Lutje-Lollum, onder de stad Franeker, en de Huizinge gekwoteerd met lett. U B, no. 27, bij de Weduwe en Erven *Douwe Annes Miedema*, tot St. Petri en Mei 1835, in huring en gebruik; groot over het geheel naar naam en faam 22 bunder 4 v. roede 61 v. el en 80 v. palm, en naar Kadastrale meting 23 bunder 8 v. roede en 10 v. el, zoo Bouw- als Greidlanden; belast met 21 flor. 10 st. en 8 penn., bezwaard met *f* 165 : 86 Verponding en met *f* 50 Maalgeld.

Wie gading maken, komen op Zaturdagen den 7 December 1833, des namiddags ten 3 ure, bij de voorloopige toewijzing, ten huize van de Weduwe *Huizinga*, Kasteleinsche in Bruggeburen te Dronrijp, en den 21 December daaraanvolgende, terzelfder ure, bij den finalen palmslag, ten huize van den Kastelein *Jan Westendorp* aldaar. *Wordende tot Strijkgeld uitgeloofd de som van* ZESTIG GULDEN.

BOELGOED.

AAN belanghebbenden wordt bij deze door den ondergeteekende kennelijk gemaakt, dat de in de maanden Julij, Augustus en September 1832 in de Bank van Leening te Leeuwarden gebragte PANDEN, waaronder mede de in gemelde maanden beleende Goud- en Zilverwerken, op Zaturdag den 7 December 1833 moeten zijn gelost. Voorts dat op Maandag den 9 December daaraanvolgende de opgemelde niet geloste PANDEN van LINNEN- en WOLLEN GOEDEREN als anderzins, en op Donderdag den 12 December aanstaande het GOUD en ZILVER, op de gewone wijze bij boelgoed zullen worden verkocht. S. B. STIENSTRA, qq.

Leeuwarden, den 25 November 1833.

DE Notaris J. G. VAN BLOM, te Dragten, als daartoe regterlijk gecommitteerd, zal, ten verzoeke van de beneficiaire Erfgenamen van wijlen *Molle Liebbes Palma*, in leven Huisman te Opeinde, en ten overstaan van het Vredegeregt van het kanton Beetsterzwaag, publiek, bij den finalen palmslag, presenteren te verkoopen:

Eene welgelegene ZATHE en LANDEN, bij de Kerk te Opeinde, bestaande in HUIZINGE en SCHURE, gekwoteerd met no. 30, en HIEMINGE en HOVINGE, benevens zeventien kampen BOUW en WEIDLAND, met BOOMEN en PLANTAGIE, te zamen groot 23 bunder 41 v. roede en 80 v. el, bij het kadaster bekend onder sectie B, nos. 29, 30, 504, 509—514, 557—559 en 700—708; — twee perceelen HEIDE, te Nijega, te zamen groot 1 bunder 43 v. roede en 80 v. el, bij het kadaster bekend onder sectie B, nos. 828 en 1028; — en een stuk ONLAND en drie stukken MADEN onder Oudega, te zamen groot 16 bunder en 17 v. roede, bij het kadaster bekend onder sectie C, nos. 156—159, 285 en 289, en sectie D, no. 287. — Te aanvaarden op Petri en den 12 Mei 1834.

Wie hieraan gading maken, komen op Dingsdag den 10 December 1833, des namiddags ten 4 ure, ten huize van *Hielke A. van Dijk*, Herbergier te Opeinde; liggende intusschen de Memorie van Lasten, waarop deze verkooping zal plaats hebben, ter inzage der belanghebbenden, ten Kantore van voornoemden Notaris.

MR. L. J. HUBER, Notaris te Sneek, gedenkt publiek, bij strijk- en verhooggeld, te verkoopen:

1. Eene prompte en nette HUIZINGE en ERF, cum annexis, staande en gelegen aan de Pol, (Oostzijde) te Sneek, gekwoteerd wijk 9, no. 89, bekend op den kadastralen Legger onder sectie B, no. 108, in huur bij *F. S. van der Werf*; den 12 Mei 1834 te aanvaarden.

En ten overstaan van het Vredegeregt, kanton Sneek:

2. De HELFT in zeker stuk uitmuntend GREIDLAND, groot ter naam en faam 2 Bunder 93 v. roede en 94 v. el, gelegen even buiten de Noorderpoort te Sneek, als voren bekend sectie A, no. 123 en 124, bij *G. van Dort* in huur; Sint Petri 1834 vrij te aanvaarden.

Wie gading maakt, kome op Donderdag den 2 Januarij 1834 bij de beschrijving, ten huize van *Jarig Hilles Meijer*, en op Woensdag den 15 dier maand, bij de finale toewijzing, ten huize van *Hendrik Willems Nijdam*, te Sneek, telkens des avonds ten 7 ure.

DE STRANDVONDER van het eiland *Schiermonnikoog*, gedenkt publiek, aldaar te laten verkoopen, om gereed geld, op den 9 December aanstaande, des namiddags ten twee ure: Ongeveer vijf en twintig lasten onbeschadigde WINTERGARST. En zal er des daags te voren, des morgens ten tien ure, indien weer en wind zulks toelaat, een Schip op de Oostmahorn, voor de gegadigden afvaren.

De Strandvonder voornoemd,
R. M. FENENGA.

J. VAN ALPHEN Gz. en J. N. VAN HOUTEN, Makelaars te Rotterdam, zijn van meening, na gedane aangifte conform de wet, ten overstaan van den Heer Griffier van de Regtbank van Koophandel, op autorisatie van Heeren Assuradeurs, op Woensdag den 18 December 1833, des voormiddags ten 10 ure precies, in het Lokaal der Publieke Verkoopingen, op den hoek van de Scheepmakershaven en de Bierstraat, in het openbaar aan de meestbiedenden, om CONTANT GELD, te verkoopen: Eene aanzienlijke partij Goederen, bestaande uit ZADELMAKERS-ARTIKELEN, KRAMERIJEN en IJZERWAREN, als: Zadels, Paardentuigen, Plated, Verlakt als anderzins, verschillende Artikelen tot het maken van Rijtuigen, Veren, Assen, Lantarens, Goud- en Zilver- en Katoen-Gallon, bereid Ossen-, Kalfs- en Schapen-Leder enz., verder Sporen, Stijgbeugels, Gespen, Zweepen en vele andere Voorwerpen; Plantagie-Gereedschappen, ijzeren Pannen en Ketels, Schroeven, Zagen, ijzeren en vergulden Spijkers, Sloten enz.; Verlaktwerk, Galanterien, Flanel, Kurken, benevens ledige Kisten en Vaten; alles min of meer door zeewater beschadigd, gelost uit het van Rotterdam naar Batavia bestemde en nabij Calais gestrande Schip *Prins Frederik der Nederlanden*, Kapitein J. F. SCHARPER, en zulks bij Kavelingen, zoo als dezelve zullen liggen en op den 14, 16 en 17 December voor een ieder te zien zijn op een Zolder van het voormalig Oostindisch-Huis, thans het Vrij Entrepôt, in de Boompjes, en nader bij Notitie zal worden aangewezen. Nadere onderrigting bij de Makelaars.

DE Deurwaarder J. SNOEK, te Leeuwarden, gedenkt, op Woensdag den 4 December 1833, des namiddags ten 2 ure, ten huize van *T. H. Poelsma*, Kastelein in de Schrans onder Huizum, publiek, en tegen gereeden gelde, te verkoopen:

Eenige MANUFACTUREN, bestaande in Bombazijnen, zwart Merinos, Nantjes, Baaijen, Ruitjes, Blaauw Streept, eenig Hemdelinnen, benevens eene partij onderscheidene Doeken. — Alles nieuw, en zullende bij de Nederlandsche el worden verkocht.

AANBESTEDING.

BIJ gesloten briefjes zal worden aanbesteed: Het AFBREKEN der OUDE, en het OPBOUWEN eener NIEUWE SCHUUR, achter de Huizinge aan de Sjongerdijk, onder Burgwerd, door *Tjerk Hessels de Boer* bewoond; en zulks met de leverantie van de benoodigde Materialen, volgens Bestek en Teekening daarvan ter lezing en inzage liggende ten huize voormeld.

De briefjes moeten vóór of uiterlijk op den 15 December 1833, franco worden ingezonden bij P. W. PEEREBOOM, Stadsbode, te Bolsward.

ZEER GEHEIME KUNST.

DIegenen welke genegen mogten zijn de kunst te leeren om in 12 uren (in plaats van 24 uren) aangename en nooit bederfvende AZIJN te maken, en wel 1½ Oxhoofd per 12 uren, adressere zich bij den ondergeteekende. Daar hij genegen is deze Kunst aan elk belanghebbende te leeren, zoo komt het hoogste bod in geene aanmerking; en daar hij hier woont, zoo kan men zich ten allen tijde persoonlijk of met franco brieven bij hem aanmelden.

P. RISSELADA,
Leeuwarden, den 2 December 1833. *Apotheker en Azijnfabrikeur.*

Voor St. Nicolaas.

J. A. ROZÉE, letter A, no. 259, bij de Meelbrug te Leeuwarden, heeft de eer hiermede te berigten, dat hij ontvangen heeft een fraai assortement KINDERSPEELGOED, geschikt tot St. Nicolaas geschenken; verzoekt vriendelijk de eer van ieders gunst en recommandatie; belooft eene prompte en civiele bediening.

ZOnder een groot geschreeuw te maken, of opnoemingen van prijzen te doen, hetwelk de ondergeteekende liefst maar aan vreemde bankroetiers of uitpakkers, die zich in de eene of andere plaats vestigen, overlaat, welke daardoor het publiek tot zich zoeken te trekken, wil hij echter aan zijne geëerde Stadgenooten bekend maken, dat hij voorzien is van een goed assortement KINDER-SPEELGOED, alsmede onderscheidene artikelen welke geschikt zijn tot *St. Nicolaasgeschenken*; belovende tevens zijne prijzen zoo civiel te stellen als met mogelijkheid door een eerlijk Koopman kan geschieden; waarom hij vriendelijk ieders gunst en recommandatie verzoekt.

Leeuwarden, S. BROERS,
den 3 December 1833. *op de Nieuwestad, nabij het Schavenek.*

KAARSENMAKERIJ.

DE ondergeteekende, wonende te Franeker, heeft aldaar opgerigt eene KAARSENMAKERIJ; hij verzoekt vriendelijk de begunstiging en aanbeveling zijner Stad- en Landgenooten, onder belofte van eene goede en billijke behandeling.

Ls HANNEMA.

DE Ondergeteekende vernomen hebbende, dat men ter ondermijning van zijn Krediet, publiek vertelt, dat hij aan de Betaling zijner aangegane Verbindtenissen niet voldoet, zoo brengt hij door deze ter kennis, om zoodanige kwaadsprekendheid te doen ophouden: dat zij, die iets van hem hebben te vorderen, dagelijks ten zijnen huize de betaling kunnen erlangen. P. KALLENBORN.

Harlingen, den 26 November 1833.

DE ondergeteekenden maken hierdoor bekend, dat zij in verscheidene jaren geen Associés van B. LEIJDIG & C°. meer geweest zijn, en bedanken intusschen hunne destijds geëerde begunstigers voor hun toegegeven vertrouwen.

Mettingen, J. G. WEGEMANN.
den 19 November 1833. J. B. POTTER, SENIOR.

BIJ L. SCHIERBEEK, op de Nieuwestad te Leeuwarden, is van de pers gekomen:

M. H. DE GRAAFF, GOD IN DE TOEKOMST, Dichtstuk, 30 Cts.
JAARBOEKJE *voor de* CATHOLIJKEN *in* FRIESLAND, *voor het jaar* 1834. *Eerste Jaargang.* à 40 cents.

Dit Jaarboekje beveelt zich aan, door eene naauwkeurige opgave van al hetgene tot de Catholijken in Friesland eenige betrekking heeft. Het bevat, behalve de gewone opgaven, Mengelwerk van Godsdienstigen en Geschiedkundigen inhoud; waar onder Bijdragen van de Hrn. en Mrs. *Hettema* en *van Halmael* voorkomen.

Voorts als vorige jaren met *roode letter*, VRIESCH JAARBOEKJE of *Almanak voor het jaar* 1834, berekend op de poolshoogte van Leeuwarden, door *Elte Martens Beima*, à 25 en à 10 cents.

ZAK-ALMANAK voor de *provincie Vriesland*, in net bandje en koker enz. à 30, en in pergament à 5 cents.

** Kinderboekjes, fraai en goedkoop,

ZIjn te bekomen, en worden op aanvrage ter bezigtiging gezonden door J. PROOST, Boekhandelaar bij de Vischmarkt, te Leeuwarden.

TER LEEUWARDER COURANT-DRUKKERIJ, LETTER K, No. 176.